

§ 522

Lausunto valtiovarainministeriölle Suomen Avoimen hallinnon viidennen toimintaohjelman luonnoksesta vuosille 2023–2027

HEL 2023-008322 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa seuraavan lausunnon valtiovarainministeriölle Suomen Avoimen hallinnon toimintaohjelman luonnoksesta vuosille 2023–2027.

Yleiset kommentit avoimen hallinnon keskeisistä tavoitteista ja sitoumuksista vuosille 2023–2027

Helsingin kaupungin näkökulmasta avoimen hallinnon toimintaohjelma vuosille 2023–2027 on erittäin ajankohtainen. Toimintaohjelmasta löytyy vahvoja yhtymäkohtia Kasvun paikka – Helsingin kaupunkistrategiaan 2021–2025, jonka mukaan Helsinki haluaa vahvistaa osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kaupungin toiminnassa edistämällä avointa toimintakulttuuria ja vuorovaikutteisia toimintatapoja. Helsingin kaupunki pitää toimintaohjelmassa esitettyjä tavoitteita, sitoumuksia ja toimenpiteitä hyvinä ja kannatettavina.

Avoimen hallinnon toimintaohjelman keskeiset tavoitteet luottamus, osallisuus ja ymmärrettävyys ovat kannatettavia. Lisäksi ne ovat ajankohtaisia erityisesti terveyden, hyvinvoinnin ja yleisen turvallisuuden edistämisen näkökulmasta. Vuonna 2017 laaditussa Helsingin kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusmallissa kaupunki on pitkäjänteisesti sitoutunut avoimuuden, osallisuuden ja luottamuksen edistämiseen omassa toiminnassaan. Malli korostaa osallisuuden kytkeytymistä kaikkien kaupungin toimintaan ja siinä on määritetty Helsingin osallisuuden periaatteet, joita ovat yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen, omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen sekä yhdenvertaisten toimintamahdollisuuksien luominen.

Helsingin kaupunki kannattaa sitä, että yhteiskunnallista luottamusta pyritään käytännön tasolla parantamaan muun muassa lisäämällä kansalaisten ja yhteiskunnan toimijoiden osallisuutta, lisäämällä hallinnon ja kansalaisten välistä vuoropuhelua sekä vahvistamalla demokratiaa. Helsingin kaupunki näkee myönteisenä, että avoimen hallinnon painopisteenä on ollut ja on jatkossakin politiikkatoimien valmistelun avoimuus ja vuoropuhelu, sekä ihmisten kohtaaminen julkisissa palveluissa.

Osallisuuden edistäminen yhdessä kuntalaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa rakentaa luottamusta. Sen rakentuminen edellyttää pitkäjänteistä resurssien ja vuorovaikutusosaamisen kehittämistä hyvinvointialueilla ja Helsingissä. Osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen kuntalaisille on entistä tärkeämpää, mikä toteutuu sekä palvelujen kehittämisessä että kokemustiedon hyödyntämisessä. Hyvien väestösuhteiden ylläpitäminen onkin Helsingin hyvinvointisuunnitelman keskiössä ja muun muassa Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan palvelustrategia vuosille 2023–2027 korostaa palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja asiakaskokemuksen merkitystä.

Avoimen hallinnon toimintaohjelmassa olisi hyvä korostaa yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden periaatetta turvallisuuden ja luottamuksen rakentajana. Helsingin kaupungin näkökulmasta yhdenvertaisuuden toteutuminen palveluissa vähentää eriarvoistumiskehitystä.

Helsingin kaupunki näkee avoimen hallinnon toimintaohjelman kolme sitoumusta (dialogit ja kohtaamiset, luotettava tieto sekä avoimen hallinnon toimijoiden tuki) ajankohtaisina, perusteltuina ja merkittävänä yhteiskunnallisina teemoina. Erytisen kannatettava on dialogien ja luotettavan tiedon merkitys.

Sitoumus 1. Dialogit ja kohtaamiset tukevat demokratiaa ja edistävät yhteistä ymmärrystä

Dialogisten menetelmien edistäminen ja vahvistaminen ovat suositeltavia, sillä parhaimmillaan ne rakentavat yhteistä ymmärrystä erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä, haasteista ja mahdollisuuksista sekä lisäävät kansalaisten, julkishallinnon sekä eri toimijoiden keskinäistä luottamusta. Näin voidaan vahvistaa osallisuutta, yhteenkuuluvuutta ja suomalaisten yhteiskunnan muutoskykyä sosiaalisen vuoropuhelun kautta.

Dialogisuutta koskevissa toimenpiteissä on tärkeää korostaa esiin nostettujen toimenpiteiden lisäksi moniäänisyyttä ja vaikuttavuutta. On tärkeää huomioida, että alueellisesti ja kansallisesti toteutettuun keskusteluun ja vuoropuheluun osallistuu kattavasti erilaisia kansalaisia. Monikielisyyden ja saavutettavuuden näkökulmat tulee huomioida dialogin järjestelyissä osallistumisen eriytymisen ehkäisemiseksi. Myöskään dialogien aiheet ja niiden toteutustapa eivät saa sulkea pois mitään tiettyä ihmisryhmää. On keskeistä, että kansallisissa dialogeissa keskustellaan ihmisille ja yhteisöille tärkeistä asioista ja teemoista tavalla, joka vahvistaa osallisuutta ja synnyttää ihmisten kokemuksiin perustuvaa ymmärrystä. Osallisuuskokemuksen vahvistamiseksi toimenpideohjelmassa voisi korostaa myös dialogien vaikuttavuuden merkitystä dialogeihin osallistuvien osalta, jotta myös keskusteluihin osallistuvilla on ymmärrys niiden vaikutuksista ja hyödynnettävyydestä. Lisäksi dialogisissa keskusteluissa on hyvä taata turvallisen tilan periaatteet, jotka

varmistavat osallistujille tunteen fyysisestä ja henkisestä turvallisuudesta.

Dialogisuutta ja erilaisia kuulemis- ja yhteiskehittämistilaisuuksia tarvitaan osaksi julkisen hallinnon toimintaa, palvelujen tuottamista ja kehittämistä. Hyvin toteutetut kuulemis- ja keskustelutilaisuudet tuottavat arvokasta tietoa, jonka vuoksi tulosten viestintään, tiedon jakamiseen, avoimuuteen ja hyödyntämiseen kansallisesti tuleekin kiinnittää huomiota. Parhaimmillaan hallinto hyödyntää syntynyttä ymmärrystä päätöksenteon ja politiikkatoimien valmistelussa, tulevaisuus- ja ennakoituvuudessa sekä hallinnon ja kansalaisjärjestöjen vuoropuhelun ja yhteistyön vahvistamisessa. Helsingin kaupunki kannattaa dialogeista saatavan tiedon hyödyntämistä hallinnon eri tasoilla ja vastaanottaa mielellään kaupunkilaisten osallisuusprosesseista syntynyttä materiaalia. Helsingin kaupunki on myös sitoutunut mittaamaan kansallisten dialogien vaikuttavuutta ja viestimään siitä kansalaisyhteiskunnan toimijoille.

Dialogiosaamisen vahvistaminen ja dialogien käytön lisääminen korostuu toimenpideohjelmassa kannatettavalla tavalla. Helsingin kaupungilla vahvistetaan työntekijöiden palvelumuotoilu- ja vuorovaikutusosaamista, jotta mm. aktiivista dialogia syntyisi tavoiteltujen kohderyhmien kanssa. Kohtaamisen merkityksellisyyteen liittyvän verkkokoulutuksen tarjoaminen on yksi lisä Helsingin omaan koulutus- ja perehdytystarjontaan.

Helsingin kaupunki näkee kannatettavana pyrkimyksen vahvistaa demokratiaa ja osallisuutta painottamalla demokratiatoimijuuden ja kohtaamisten roolia julkisissa palveluissa. Ihmisten kohtaamisilla julkisissa palveluissa on tärkeä rooli luottamuksen ylläpitäjänä ja se on olennainen onnistumistekijä vaikuttavuuden kannalta. Luottamuksen lisääminen on tärkeää esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudissa, koska se vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen ja ihmisten haluun hakeutua ja käyttää palveluita. Kaupungin yksi keskeisistä tarkoituksista on olla vuoropuhelussa helsinkiläisten ja heidän muodostamiensa yhteisöjen kanssa ja tällä tavoin osaltaan vahvistaa kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaupungin elinvoimaa. Tavoittemme on tarjota kaupunkilaisille mahdollisuuksia kertoa mielipiteensä päätöksentekoon ja palveluiden kehittämiseen liittyvistä asioista.

Avoimen hallinnon toimenpiteissä painotetaan selkokielen merkitystä. Hallintolaissa (2. luvun 9 §) todetaan, että viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Tätä vahvistaa avoimen hallinnon viidennen toimintaohjelman luonnoksessa toimenpiteenä esiin nostettu selkokielen osaamisen ja käytön edistäminen julkisissa palveluissa. Helsingin kaupunki painottaa, että selkokieli-osaamisen ja käytön lisääminen edellyttävät panostusta, osaamista ja resursseja viranomai-

silta ja kunnilta. Erityisryhmille suunnatun selkokielen lisäksi Helsingin kaupunki näkee tärkeänä selkeän kielen osaamisen ja käytön edistämisen.

Toimintaohjelmassa käytetään paikoitellen vaikeaa kieltä. Erityisesti dialogisuutta koskevia toimenpiteitä olisi hyvä kuvata kansalaiskeskustelun, vuorovaikutuksen ja erilaisten osallistumismenetelmien kautta, jotta asia tulee ymmärrettävämmäksi ja sisältö monipuolistuisi.

Sitoumus 2. Luotettava tieto ja yhteistyö vahvistavat osaamista

Avoimen hallinnon toimintaohjelmassa korostuu viestinnän rooli luotettavan tiedon levittämisessä. Helsingin kaupunki edistää osaltaan luotettavan tiedon käyttöä ja saavutettavuutta. Helsingin kaupunki pitää avoimen datan edistämistä ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä lisääviä toimia kannatettavana.

Kuntalaki (29 §) kuvaa viestinnän avoimuuteen liittyviä vaatimuksia ja odotuksia. Kuntalain mukaan kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Lisäksi kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Yhteiskunnassa on etenkin poikkeusaikoina ilmennyt paljon tahallista ja tahatonta väärän tiedon levittämistä eli mis- ja disinformaatiota. Siksi kuntien ja valtion laadukas ja luotettava viestintä nousee tärkeään asemaan. Helsingin kaupunki kannattaa kokonaisvaltaisten ohjelmien ja tiekarttojen luomista digitaalisen ja medialukutaidon parantamiseksi. Tärkeää on, että niissä tunnistetaan eri väestöryhmien tarpeet sekä mis- ja disinformaation vaikutukset. Monilukutaitoa tulee kehittää erilaisissa arjen tilanteissa ja yhteisöissä sekä eri väestöryhmien parissa. Varhaiskasvatus ja koulutus ovatkin avainasemassa monilukutaidon opettamisessa ja syventämisessä.

Kaikessa viranomaisten toiminnassa on kiinnitettävä huomiota tietosuojaan. Etenkin avoimen datan kohdalla tulee kiinnittää huomiota siihen, että tietoja yhdistelemällä myös avoimesta ja anonymisoidusta datasta voi olla mahdollista tehdä päätelmiä yksittäisistä henkilöistä. Datan avaamisen yhteydessä tulee salassapito, tietosuoja ja tietoturva ottaa huomioon julkisuuslain, tietosuoja-asetuksen ja muun asiaa koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Helsingin kaupunki kannattaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Helsingin kaupungilla on laajat kumppani- ja kansalaistoimijaverkostot, joiden toimintaedellytyksiä ja vaikuttamisen mahdollisuuksia pyritään monin tavoin vahvistamaan. Helsingin kaupungin valmisteilla olevan uu-

28.08.2023

Asia/10

den järjestöyhteistyön mallin tavoitteena on edelleen tiivistää järjestöyhteistyötä luomalla jatkuvan ja säännöllisen yhteistyön ja sen kehittämisen rakenne vuorovaikutukseen kaupungin ja järjestöjen välillä.

Sitoumus 3. Avoimen hallinnon toimijoiden tuki kotimaassa ja kansainvälisesti

Helsingin kaupunki haluaa korostaa, että osallisuutta, avoimuutta ja viestintää on tärkeää kohdentaa merkittäviin ja kuntalaisten kannalta tärkeisiin ja kiinnostaviin asioihin. Lisäksi Helsingin kaupunki kannattaa hyvien käytäntöjen jakamisen edistämistä ja fokuointia lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen. Helsingissä panostetaan kaupunkilaisten osallistumisen laaja-alaisuuden ja moniäänisyyden lisäksi lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen ja heidän vaikutusmahdollisuuksiinsa päätöksentekoprosesseissa.

Lopuksi Helsingin kaupunki näkee kannatettavana sen, että sitoumuksissa ja toimenpiteissä katsotaan riittävän pitkälle tulevaan ja sitoudutaan pitkäjänteiseen demokratiaa edistävään kehittämistyöhön. Mikäli toimenpidesuunnitelmassa asetetaan toimijoille uusia velvoitteita, niiden edellyttämät voimavarat tulee huomioida toimijoiden rahoituksessa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Jarkko Laaksonen, vuorovaikutusasiantuntija, puhelin: 310 36099
jarkko.laaksonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 14.6.2023
- 2 Lausuntopyyntö 14.6.2023, liite, toimintaohjelma, fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI93 2001 1800 2050 59
Alv.nro
FI02012566

28.08.2023

Asia/10

Valtiovarainministeriö pyytänyt Helsingin kaupungilta lausuntoa 14.6.2023 Suomen Avoimen hallinnon viidennen toimintaohjelman luonnoksesta, jolla rakennetaan kansalaisten luottamusta, turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen. Luottamusta, osallisuutta ja ymmärrettävyyttä pidettiin hallinnon V ohjelman laadintaprosessiin saaduissa näkemyksissä lähes yksimielisesti keskeisimpinä tavoitteina myös ohjelmakaudelle 2023–2027.

Avoimen hallinnon viides toimintaohjelma on vuosille 2023–2027 ja sen laadinta alkoi joulukuussa 2022. Toimintaohjelman laatiminen on ollut Avoimen hallinnon hankkeen ydintiimin vastuulla. Laadintaprosessiin osallistui kevään aikana laajasti eri tahoja ja arvokasta tietoa kerättiin aktiivisesti monin tavoin. Ajatuksia ja ideoita kerättiin muun muassa kaupungeilta, kunnilta kansalaisjärjestöiltä ja neuvostoilta.

Avointa hallintoa edistetään toimintaohjelmien sitoumusten ja konkreettisten toimenpiteiden avulla. Avoimen hallinnon toimenpideohjelmat ovat osa avoimen hallinnon kansainvälistä kumppanuusohjelmaa (Open Government Partnership, OGP), johon Suomi liittyi vuonna 2013. Kumppanuusohjelman jäsenyyteen kuuluu, että kukin maa laatii mahdollisimman avoimella valmistelulla toimintaohjelman. Toimintaohjelma sisältää sitoumukset ja tavoitteet seuraavalle neljälle vuodelle. Toimintaohjelman tueksi asetetaan työryhmä, joka koostuu toimenpiteiden kannalta tärkeistä toimijoista yhteiskunnan eri sektoreilta kuten julkiselta sektorilta ja kansalaisyhteiskunnasta.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kaupunginkanslia, kulttuurin ja vapaa-ajan, kasvatuksen ja koulutuksen, kaupunkiympäristön sekä sosiaali-, terveys ja pelastustoimiala. Lausunnon sisältö on laadittu ja otsikoitu toimintaohjelman sitoumusten mukaisesti.

Hallintosäännön 19 luvun 5 §:n mukaan kaupungin lausunnot ulkopuoliselle antaa kaupunginhallitus.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Jarkko Laaksonen, vuorovaikutusasiantuntija, puhelin: 310 36099
jarkko.laaksonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 14.6.2023
- 2 Lausuntopyyntö 14.6.2023, liite, toimintaohjelma, fi

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI93 2001 1800 2050 59
Alv.nro
FI02012566

28.08.2023

Asia/10

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Toimialat